

Warszawa, 6 grudnia 1937 r.

URZĄD PATENTOWY

B 41 b 9/02

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

OPIS PATENTOWY

Nr 25513.

Kl. 15 a, 25/01.

Moszek vel Moszko Josef Przepiórka
(Warszawa, Polska).

Komplet matryc do tekstów hebrajskich ze znakami samogłoskowymi, zwanymi w języku hebrajskim „Nikudot“, i znakami tonacyjno-akcentowymi, zwanymi „Niguna“, oraz komplet matryc do składania tabel liczbowych i tekstów z alfabetem łacińskim w maszynach do składania, odlewających wiersze.

Zgłoszono 14 stycznia 1936 r.

Udzielono 20 września 1937 r.

Wynalazek ma zastosowanie do wszystkich maszyn do składania, jak „Linotyp“, „Intertyp“ i innych, będących obecnie w użyciu.

Druki w języku hebrajskim, składane obecnie na wspomnianych maszynach, czytelne są tylko dla tych, którzy posiadają pewną wprawę, ponieważ druki te nie zawierają samogłosek. Ze znakami samogłoskowymi są dotychczas drukowane przeważnie: Biblie, poezje, książki szkolne i modlitewniki, co jest bardzo kosztowne dlatego, że wiersze tych druków składane są tylko ręcznie, co bardzo długo trwa. Istnieje jednak dążenie, aby wszystkie

książki w języku hebrajskim były drukowane w taki sposób, ażeby każdy mógł je łatwo czytać, t. j. ażeby drukowane słowa zawierały również znaki samogłoskowe, a koszty drukowania nie wynosiły drożej, niż druki, składane na maszynie bez znaków samogłoskowych, oraz aby składanie odbywało się z tą samą szybkością, co składanie zwykłych tekstów na maszynie.

Wobec tego od trzydziestu lat wstecz, kiedy zaczęto składać na maszynie teksty języka hebrajskiego bez tych znaków, aż do dzisiejszego dnia starano się temu zaradzić, lecz bez skutku.

Komplet matryc według wynalazku da-

je zupełną możliwość składania liter i znaków samogłoskowych w dwóch osobno oddzielanych wierszach, a ze znakami tonacyjno-akcentowymi („Niguna”), które używane są tylko w Biblii, w trzech wierszach na wszystkich wyżej wspomnianych maszynach prawie z tą samą szybkością, co zwykle teksty.

Według wynalazku z liter alfabetu hebrajskiego tworzy się dwie grupy matryc, odróżniające się grubością, a mianowicie: szersze litery stanowią jedną grupę matryc ściśle jednakowej grubości, węższe zaś stanowią drugą grupę. Ponieważ alfabet hebrajski zawiera ogółem trzydzieści pięć zasadniczych liter, to w tym dwadzieścia sześć szerokich należy do grupy pierwszej, a osiem — wąskich — do drugiej. Jedna tylko litera „Sz” stanowi wyjątek jako najszersza.

Stosownie do wskazanych grup liter alfabetu hebrajskiego zostają utworzone z dwóch kompletów znaków samogłoskowych („Nikudot”) dwie grupy matryc, których grubość odpowiada ściśle grubości grup literowych.

Matryce - spacje, które tworzą odstępy między słowami, są również o trzech rozmiarach grubości, a mianowicie: jedne posiadają grubość pierwszej grupy, drugie — grubość drugiej grupy, a zaś grubość trzeciej spacji jest równa różnicy między grubością pojedynczej najszerzej matrycy „Sz” a grubością matryc pierwszej grupy. Spacje tej ostatniej grupy służą również do wypełnienia wiersza.

Znaki tonacyjno-akcentowe („Niguna”) górne, które się stawia nad literami, cyfry arabskie oraz znak zapytania należą do grupy szerokich matryc, te zaś znaki tonacyjno-akcentowe, które się stawia pod literami, oraz pozostałe znaki interpunkcji należą do grupy wąskich matryc.

Grubość grupy matryc wąskich ustalona jest na połowę grubości matryc szerokich.

Maszyny do składania, jak wiadomo,

zaopatrzone są w klawiaturę, za pomocą której wiersze są składane. Klawiatura taka zazwyczaj posiada dziewięćdziesiąt klawiszów. Wzory klawiatur najlepiej i najdogodniej dostosowane do kompletu matryc według wynalazku są przedstawione na załączonych rysunkach, w których fig. 1 przedstawia klawiaturę, zawierającą pięćdziesiąt dwie litery spółgłosek alfabetu hebrajskiego i żydowskiego, oraz dwa komplety znaków samogłoskowych, siedem znaków z grupy szerokich i osiem znaków z grupy wąskich, z których ósmy znak (: —) z grupy szerokich jest zestawiony z dwóch o łącznej grubości znaków grupy pierwszej, trzy spacje, dziesięć cyfr arabskich i dziesięć znaków interpunkcji, razem dziewięćdziesiąt, przy czym rozkład klawiatury według fig. 1-ej jest dostosowany do drobnych gatunków druku, począwszy od petitu aż do „Garmond-Welisch”. Fig. 2 przedstawia klawiaturę do tych samych gatunków druku, co według fig. 1 z tą różnicą, że zamiast dziesięciu cyfr arabskich, ośmiu znaków interpunkcji, oraz dwóch liter alfabetu żydowskiego znajduje się dwadzieścia znaków tonacyjno-akcentowych: dwanaście górnych i osiem dolnych. Klawiatury zaś przedstawione na fig. 3 i 4 zawierają te same litery, znaki i cyfry, co poprzednie, lecz mają inny rozkład dostosowany do większych gatunków czcionek, począwszy od „Garmond-Welisch”. Litery klawiatur według fig. 1 i 2 znajdują się po lewej stronie, a według fig. 3 i 4 po prawej stronie w podobnym rozkładzie, jak i na obecnych klawiaturach języka żydowskiego a to w celu, aby klawiatury, dostosowane do układu matryc według wynalazku, nie były obce zecerom, składającym teksty języka żydowskiego, nowość zaś polega na tym, że są umieszczone na nich dwa komplety znaków samogłoskowych i tonacyjno-akcentowych oraz piętnaście liter kropkowanych wewnątrz. Kompletom matryczczionek według wynalazku, rozmieszczono

nym odpowiednio do tych klawiatur, można składać wiersze w języku hebrajskim ze znakami samogłoskowymi i znakami tonacyjno-akcentowymi, w języku hebrajskim bez tych znaków oraz w języku żydowskim.

Oprócz pięćdziesięciu dwóch liter wskazanych na klawiaturach, znajdujących się w magazynie, dochodzi jeszcze dwadzieścia pięć liter kropkowanych u góry, rzadziej jednak używanych niż pozostałe litery a przeto umieszczonych poza magazynem matryc. Matryce te wstawione są do kolektora ręką.

Komplet matryc według wynalazku może być zastosowany również do przyspieszenia i ułatwienia składania tabel liczbowych z tekstem w alfabecie łacińskim. Matryce takie zostają również podzielone na trzy grupy co do swej grubości. Do grupy najszerszej należą litery: A, B, C, D, E, F, G, H, K, L, M, N, O, P, R, S, T, U, V, Y, Z, w, m i kreska. Do grupy wąskich należą: J, a, b, c, d, e, g, h, k, n, o, p, r, s, u, v, y, z, ? i wszystkie cyfry arabskie. Do grupy najwęższych należą: I, f, i, j, l, t oraz pozostałe znaki interpunkcji. Wyjątek stanowi litera W, która może zawierać grubość o rozmiarze dwóch liter grupy wąskich. Spacje zostają również podzielone na trzy grupy co do swej grubości: „firet” należy do grupy szerokich, „półfiret” — do grupy wąskich i trzecia spacja do grupy najwęższych.

Grubość każdej z trzech grup matryc dla alfabetu łacińskiego jest następująca: podstawową maksymalną grubość stanowi grupa liter szerokich, grupa wąskich matryc zawiera dwie trzecie i grupa najwęższa — jedną trzecią grubości grupy szerokich.

Obecnie przy różnej grubości matryc-liter trudność składania wierszy ze słowami i liczbami w alfabecie łacińskim jedne pod drugimi na maszynach polega na tym, że różne cyfry, słowa i znaki muszą być dostosowane w wierszach jedne pod drugimi „na oko”, przez co psuje się wiele wierszy, które należy składać powtórnie kilkakrotnie, zanim się trafi w odpowiednie miejsce. Przy matrycach-czczionkach o unormowanej grubości, jak to jest według wynalazku, sposób składania tabel staje się prostszy i łatwiejszy, a mianowicie: wybiera się z tabeli ten wiersz, który ma najwięcej słów i cyfr i podług niego wypełnia się wiersze, mające mniej słów i cyfr — spacjami, kliny zaś są postawione na tym samym miejscu, co w poprzednim wierszu.

W identyczny, jeszcze łatwiejszy sposób odbywa się składanie wierszy w języku hebrajskim ze znakami samogłoskowymi i tonacyjno-akcentowymi.

Zastrzeżenie patentowe.

Komplet matryc-czczionek do odlewu wierszy w maszynach do składania, np. typu „Linotype” lub „Intertype”, znamieny tym, że składa się z dwóch grup matryc o ściśle jednakowej grubości, ułożonych w kolejności najwygodniejszej do składania tekstów w języku hebrajskim ze znakami samogłoskowymi w dwóch wierszach, a w przypadku zastosowania znaków tonacyjno-akcentowych — w trzech wierszach, jak również z trzech grup do składania tabel liczbowych z tekstem w alfabecie łacińskim.

Moszek vel Moszko Josef
Przepiórka.

ע	ז	ו	ב	ו	ץ	?	.	1	5	.	..	...	...	-
,	ר	ס	פ	ז	■	י	י	2	6	...	:	ג	ד	ה
א	ד	ל	נ	פ	,	(	)	3	7	!	ט	'	נ	ר
ש	ו	ה	ק	ח	.	'	ך	4	8	מ	ס	ע	צ	ק
ט	נ	מ	ך	ט	:	!	ת	ש	9	'	...	:	ש	ש
ש	ס	ב	צ	ך	;	ת	פ	ך	0	.	..	...	...	-

Fig. 1.

ע	ז	ו	ב	ו	ץ	ר	א	ט	ן	ו	י	י	ז	ו
י	ר	ס	פ	ז	■	■	ו	ז	ט	י	י	ז	ר	ה
א	ד	ל	נ	פ	ו	ר	א	מ	א	ז	ט	י	נ	ל
ש	ו	ה	ק	ח	:	ו	ד	י	ר	ט	ס	ע	צ	ק
ט	נ	ט	ד	ב	ו	א	ח	י	ז	ו	י	י	ש	ש
ש	ס	ב	צ	ה	ו	ח	פ	ו	י	ו	י	י	ז	ו

Fig. 2.

·	1	5	-	!	?	ך	ש	·	ץ	ע	ן	י	ב	ו
··	2	6	'	)	■	■	ו	·	ך	'	ר	ס	פ	ז
··	3	7	·	(	ג	ד	ה	·	ה	א	ד	ל	נ	פ
··	4	8	,	ז	ט	'	פ	·	כ	ש	ז	ה	ק	ח
:	'	9	:	ט	נ	ס	ע	:	ת	ט	נ	מ	ך	ב
·	-	0	:	צ	ש	ק	ש	·	-	ש	ם	ב	א	ת

Fig. 3.

.	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ
ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ
ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ
ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ
ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ
ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ	ץ

Fig. 4.